

הנחיות לטיפול בנמלת האש הקטנה במשתלות

יוני 2017

נמלת האש הקטנה (*Wasmannia auropunctata*), הינה מין מזיק פולש בארצנו, שהתגלה לראשונה בישראל בשנת 2006 בעמק הירדן. מקור נמלת האש הקטנה בדרום אמריקה והיא נחשבת לאחד מ- 100 המינים הפולשים הבעייתיים ביותר בעולם בגלל המפגעים הרבים שהיא גורמת ומאחר וקשה מאוד להדבירה. גודלה של הנמלה 1-1.5 מ"מ וצבעה חום-אדום-כתום, והיא מתרבה במהירות רבה מאוד.

הנמלה פוגעת בבני אדם באמצעות עקיצות כואבות הדומות לכוויה על העור, והארס שלה משפיע על מגוון רחב של תגובות פיזיולוגיות. במקרה של פגיעה על אנשים רגישים להתפנות לבית חולים. הנמלה נמצאת בגינות ובקנין חודרת לתוך בתים, ושוכנת על גבי בגדים, רהיטים ומיטות. כמו כן, הנמלה פוגעת בחיות בית, בגידולי השדה ובמגוון הביולוגי בסביבה.

הנמלים קטנות מאוד ועוברות ממקומות נגועים למקומות חדשים על ידי האדם כנוסעות סמויות בעציצים, שתילים, שבבי עץ לחיפוי, גזרי עצים להסקה, גזם, אדמה וכדומה. הפצתה של נמלת האש הקטנה עלולה לגרום לנזק כלכלי כבד למדינה, לרשויות המקומיות ולגורמים פרטיים כגון משתלות ובתי עסק לנופש ופנאי.

על כל משתלה לערוך ניטור לצורך איתורה של נמלת האש הקטנה ככל שזו מצויה בשטחה. ככל שתמצא נמלת האש הקטנה במשתלה, באחריות בעל המשתלה לבצע הדברה. אופן הניטור ודרכי ההדברה מפורטים במסמך זה.

1. ניטור לנוכחות נמלת האש הקטנה במקומות מועדים (כמפורט בסעיף 2)

- **הבדיקה העיקרית תתבצע ע"י בדיקה חזותית.** הנמלים קטנות מאוד (1-1.5 מ"מ) בצבע אדמדם אחיד (כתום-אדום-חום) והולכות לאט.
- בדיקה משלימה יש לבצע ע"י מקלוני עץ שעליהם מרוחה חמאת בוטנים. יש לתקוע את המקלות באזורים המועדפים על נמלת האש הקטנה, לחכות כשעה ואז לבדוק בזהירות נוכחות נמלים על המקל.
- במידה ומוצאים נמלים התואמות לתיאור של נמלת האש הקטנה ובניעור קל של המקל מרבית הנמלים נופלות ממנו, מדובר כמעט בוודאות בנמלת האש הקטנה.
- במקרים בהם יש חשד להימצאות נמלת האש הקטנה ניתן לאסוף את הנמלים החשודות בתוך כלי סגור ולשלוח לזיהוי למשרד להגנת הסביבה, לגבי תמר יגר, אגף מזיקים והדברה רחוב כנפי נשרים 3 קומה 2, ת.ד. 34033 ירושלים.

2. מקומות, חומרים ומצעים המועדפים על נמלת האש הקטנה

- שתילים ועציצים, בכל הגדלים ושל כל סוגי הצמחים, בדגש על צומח רב שנתי.
- שתילים ועציצים היושבים על הקרקע (בעיקר שתילי עצים גדולים).

- במשתלה נגועה לרוב נמלת האש הקטנה תתבסס בשתילים ועציצים ישנים הנמצאים זמן רב במשתלה או בכאלו המצויים על גבי שולחנות עם משטח אטום (להבדיל משולחנות בהם העציצים תלויים באוויר בעזרת רשת).
- רסק גזם למצע או לחיפוי, פסולת גזם ושאריות חומר צמחי.
- במקומות לחים כגון ליד ברזים, צינורת השקיה, טפטפות, בריכות ומזרקות.
- תחת אבנים כהות ושקיות שתילים שחורות.
- על גזעים וענפים של עצים.

3. הדברה

- יש להשתמש רק בתכשירי הדברה המאושרים על ידי המשרד להגנת הסביבה והמיועדים להדברת נמלת האש הקטנה. (רשימת תכשירי ההדברה המאושרים נמצאת [במערכת חיפוש תכשירי הדברה](#) באתר האינטרנט של המשרד להגנת הסביבה < רישיונות והיתרים > מערכת חיפוש תכשירי הדברה).
- יש להשתמש בתכשיר ההדברה רק על פי הוראות בתווית.
 - אין להשקות את השטח המיועד להדברה במשך 4 ימים: יומיים לפני מועד ההדברה, ביום ההדברה וביום שלאחר ההדברה, מאחר והחומר מאבד את יעילותו במשטחים לחים.
 - יש לבצע הדברה בהפסקות של שבועיים שלושה על פי ממצאי הניטור עד למיגור המזיק.
 - יש לפזר את חומר ההדברה מעל, בתוך ומתחת לעציצים. לשם כך יש להזיז את העציצים על גבי חומר הדברה שכבר פוזר ולפזר חומר נוסף בנקודה עליה עמדו קודם העציצים.
 - יש לבצע את ההדברה מוקדם בבוקר.
 - יש לפזר את חומר ההדברה גם במקומות המוגבהים.
 - יש להדביר בכל מקום במשתלה בו נמצאה נמלת האש הקטנה.
 - יש להקפיד לכסות את כל השטח הנגוע בתוספת של 50 מ' מעבר לשטח הנגוע.
 - אין לערבב ריסוס עם פיזור פיתיונות. שימוש בתכשירי הדברה אחרים נגד נמלים בריסוס, פוגע ביעילות הפיתיונות המיועדים לנמלת האש הקטנה.
 - השימוש בתכשירים המופיעים במערכת חיפוש תכשירי הדברה מותר לקהל הרחב. אולם במקרים של נגיעות קשה מומלץ להזמין מדביר מוסמך בעל רישיון הדברה בתוקף מהמשרד להגנת הסביבה, שיבצע ניטור מקיף וטיפול בכל השטח.

4. טיפול בגזם ופסולת גינן (עציצים, אדמה, מוצרי עץ)

- איסוף - כל תוצרי גזם ופסולת הגינן יאספו במקום אחד ומבודד.
- סילוק - ניתן לבחור בין 2 דרכים:
 - הטמנה באתר הטמנה מאושר ע"י המשרד להגנת הסביבה.

- שריפת הגזם בתיאום ואישור המשרד להגנת הסביבה ו/או משרד החקלאות יחידת הפיצו"ח.

5. מניעת הדבקה בנגיעות

1. יש להקצות שטח בכניסה למשתלה שישמש כשטח הסגר לשתילים חדשים הנכנסים אל המשתלה:
 - בשטח זה יש להניח את השתילים הנכנסים למשתלה למשך יומיים-שלושה על גבי משטח ובו גרגרים של אחד מתכשירי ההדברה המיועדים כנגד נמלת האש הקטנה. מומלץ כי המשטח יהיה משטח בהיר עליו ניתן יהיה לראות בקלות את נמלת האש הקטנה. לחילופין ניתן להניח מקלות ארטיק מצופים בחמאת בוטנים המהווים פיתיון לניטור נמלת האש הקטנה באזור זה.
 - לאחר יומיים מומלץ לבדוק את המשטח עליו היו מונחים העציצים ולוודא כי המשטח נקי מנמלת האש הקטנה והיא לא נותרה על משטח זה.
 - במידה ונמצאה נמלת האש הקטנה, יש להחזיר את החומר הנגוע למשתלת הגידול ולטפל בחומרי הדברה בשתילים ובמשטח כנגד נמלת האש הקטנה.
2. יש להקפיד שכל חומר אורגאני או אדמה המוכנסים אל שטח המשתלה אינם נגועים בנמלת האש הקטנה.
3. יש לבצע ניטור של כלל שטח המשתלה אחת לחודשיים ולוודא כי נמלת האש הקטנה אינה מצויה ברחבי המשתלה. מומלץ לבצע בדיקות יסודיות במיוחד בשתילי העצים המגיעים אל המשתלה המונחים לרוב ישירות על גבי הקרקע. שתילים אלא לרוב נדבקים בנמלת האש הקטנה יותר בקלות משתילים אחרים המונחים על גבי שולחנות כיוון שלנמלת האש הקטנה יותר קל לנוע על גבי הקרקע, להגיע אליהם ולהתחיל לקנן בתוכם.
4. מומלץ להחזיק את השתילים על גבי שולחנות רשת מוגבהים מהקרקע בהם אין משטח אחיד המחבר בין כל העציצים המונחים על גביהם.
5. "משתלות גידול" המקבלות שתילים שחזרו מ"משתלות מכירה" נדרשות לבדוק את העציצים באופן יסודי ולוודא שהם לא נדבקו בנמלת האש הקטנה.
6. מומלץ להכשיר את אחד העובדים במשתלה להתמקצע בנושא ובניטור נמלת האש הקטנה.

6. השלכות אי טיפול בנמלת האש הקטנה

1. במקרה בו יגלה המשרד או מי מטעמו נגיעות בנמלת האש הקטנה במשתלה, יפורסם דבר הנגיעות באתר האינטרנט של המשרד ויתכן שאף בהודעה לתקשורת.
2. נמלת האש הקטנה מוגדרת כמפגע לפי פקודת בריאות העם, ועל כן במידה ובעל משתלה לא ייבצע טיפול להדברת נמלת האש הקטנה או מניעת הדבקה בנגיעות, יישא בעונשים הקבועים בדין, ביניהם קנסות.

בכל מקרה של זיהוי נמלת האש הקטנה בעציצים במשתלה, אין למכור ולהפיץ את העציצים הנגועים.

בכל מקרה של זיהוי נמלת האש הקטנה במשתלה או בשתילים חדשים המגיעים מהספקים יש לדווח על הנגיעות למוקד הסביבה – 6911*
לקבלת מידע והנחיות נוספות בנושא הטיפול בנמלת האש הקטנה יש לפנות למוקד הסביבה – 6911*, או לעיין במשרד להגנת הסביבה < מזיקים והדברה > מזיקים < נמלת האש הקטנה.